

Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter i centralregistret under verksamhetsgrenen ”Övrigt”

1 SAMMANFATTNING

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden har granskat om personuppgifter i Säkerhetspolisens centralregister under verksamhetsgrenen ”Övrigt” behandlas i enlighet med polisdatalagen (2010:361) (PDL).

Nämnden finner sammanfattningsvis att den nu aktuella personuppgiftsbehandlingen inte har stöd i polisdatalagens bestämmelser.

Nämnden noterar att hälften av de personobjekt som varit föremål för granskning numera har gallrats. Nämnden utgår från att Säkerhetspolisen för de kvarvarande personobjekten nogt överväger förutsättningarna för att bevara dessa i centralregistret.

2 BAKGRUND OCH SYFTE

Centralregistret är den centrala databasen för Säkerhetspolisens underrättelse-, utrednings- och brottsbeivrande verksamhet. Registret utgör också underlag för registerkontroll enligt säkerhetsskyddslagen (1996:627). Grunden för en registrering av ett personobjekt i centralregistret framgår bl.a. av att uppgifter sorteras in under olika verksamhetsgrenar. Verksamhetsgrenarna motsvarar de ändamål för personuppgiftsbehandling som anges i 5 kap. 1 § PDL. Dessutom finns en verksamhetsgren som benämns som ”Övrigt”, som dock inte är hänförlig till något av de nämnda ändamålen.

Syftet med granskningen har varit att kontrollera om personuppgifter som behandlas i Säkerhetspolisens centralregister och som angetts tillhöra verksamhetsgrenen ”Övrigt” behandlas i enlighet med PDL och om Säkerhetspolisens interna bestämmelser på området överensstämmer med PDL.

3 RÄTTSLIGA UTGÅNGSPUNKTER

Enligt 5 kap. 1 § PDL får Säkerhetspolisen behandla personuppgifter i sin brottsbekämpande verksamhet om det behövs för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar bl.a. brott mot rikets säkerhet och terroristbrott samt för att utreda eller beivra sådana brott. Behandling får enligt samma lagrum också ske för att fullgöra uppgifter i samband med personskydd eller enligt säkerhetsskyddslagen. Paragrafen anger uttömmande för vilka primära ändamål som Säkerhetspolisen får behandla personuppgifter.¹ Bestämmelserna om för vilket ändamål uppgifter behandlas har en central roll eftersom ändamålet sätter ramen för vilken behandling som är tillåten.²

Om det behövs för de ändamål som anges 5 kap 1 § PDL får personuppgifter med vissa undantag göras gemensamt tillgängliga i Säkerhetspolisens verksamhet (5 kap. 8 § PDL).

För gemensamt tillgängliga uppgifter ska det genom en särskild upplysning eller på annat sätt framgå för vilket närmare ändamål som gemensamt tillgängliga personuppgifter behandlas (5 kap. 9 § PDL). När det framgår av omständigheterna för vilket närmare ändamål en uppgift behandlas krävs inte någon särskild upplysning. I förarbetena anges att varje enskild uppgift inte alltid behöver förse med en särskild upplysning, men att det krävs att ett textavsnitt förse med en upplysning om varifrån det härrör och varför det behandlas, om det inte framgår på annat sätt.³

En upplysning om ändamålet med behandlingen kan vara en förutsättning för att tillsynsmyndigheterna ska kunna kontrollera att viss behandling är berättigad och sker i enlighet med lagens bestämmelser.⁴

4 GRANSKNINGEN

Nämnden har avgränsat granskningen till personobjekt under verksamhetsgrenen ”Övrigt” där både namn och personnummer är kända. Samtliga sådana personobjekt har granskats. Det rör sig inte om något stort antal personuppgifter. Säkerhetspolisen har skriftligen och muntligen besvarat frågor avseende de granskade objekten. Nämnden har även tagit del av vissa av Säkerhetspolisens interna manualer. Vid ett andra granskningstillfälle hade hälften av de initialt granskade personobjekten gallrats. Senare har också ett av

¹ Prop. 2009/10:85 s. 254.

² A. prop. s. 97. Se även Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens uttalande ”Polismyndigheten i Skånes behandling av personuppgifter i uppgiftssamlingen benämnd ”Kringresande”” (dnr 173-2013).

³ A. prop. s. 369 f.

⁴ A. prop. s. 149.

personobjekten med anledning av tillkommande uppgifter flyttats till en annan verksamhetsgren. Uttalandet omfattar även dessa objekt.

5 NÄMNDENS IAKTTAGELSER

Kopplingen till Säkerhetspolisens verksamhet

De registrerade personerna har vänt sig till Säkerhetspolisen för att lämna uppgifter. Vissa har lämnat muntliga uppgifter medan andra har kommit in med skriftliga uppgifter. I ett fall har en försändelse innehållit en skrivelse och vissa vardagliga föremål.

De uppgifter som har registrerats beträffande personobjekten är allmänt hållna och synes i de flesta fall inte på något konkret vis röra Säkerhetspolisens verksamhetsområde. I ett fall anges dock att den registrerade personen har lämnat en uppgift om att han upplever sig vara ”utsatt för terror” och att en ”organisation” besvärar honom. I ett annat fall har Säkerhetspolisens generaldirektör omnämnts i en skrivelse. Beträffande övriga personobjekt framgår inga omständigheter som tyder på någon konkret koppling till Säkerhetspolisens brottsbekämpande verksamhet. För hälften av personobjekten har Säkerhetspolisen uttryckligen angett att uppgifterna inte är av intresse för myndigheten.

Det närmare ändamålet med personuppgiftsbehandlingen

Personuppgifterna har gjorts gemensamt tillgängliga. Det saknas uttryckliga upplysningar om för vilka närmare ändamål personuppgifterna behandlas.

Behandlingen av en känslig personuppgift

En av personerna har själv uppgett att han har haft alkoholproblem. Säkerhetspolisen har bedömt personen som inte trovärdig och hans uppgifter vara utan intresse för myndigheten. Ett särskilt beslut om att registrera den känsliga personuppgiften fattades i januari 2009.

6 SÄKERHETSPOLISENS YTTRANDE

Nämnden har begärt att Säkerhetspolisen ska inkomma med en beskrivning av behovet av personuppgifterna och om lagstödet för behandlingen. Vidare har Säkerhetspolisen uppmanats att svara på om den anser att kravet på särskilda upplysningar om ändamålet med behandlingen enligt 5 kap. 9 § PDL efterlevs beträffande personobjekten.

Sammanfattningsvis har Säkerhetspolisen anfört följande. Alla de nu granskade personobjekten har bedömts vara av värde för att myndigheten ska kunna bedriva sin underrättelseverksamhet. Säkerhetspolisen har ett behov av att behandla samtliga uppgifter för att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet avseende de brott som uppräknas i 5 kap. 1 § PDL.

Säkerhetspolisens underrättelseverksamhet har en betydligt bredare inriktning än polisens verksamhet i övrigt. I ett inledande skede kan det vara svårt, eller näst intill omöjligt, att hänföra en uppgift till ett visst av Säkerhetspolisens verksamhetsområden. Myndigheten har stöd för behandlingen även i ett skede då det endast går att fastställa att behandlingen ryms inom Säkerhetspolisens uppdrag, men inte med säkerhet till ett visst verksamhetsområde.

I en intern manual anges att när Säkerhetspolisen har hållit samtal med en person som vill lämna uppgifter ska samtalet dokumenteras och uppgifterna registreras på visst närmare angivet sätt. Det gäller även om uppgifterna i sig visar sig vara utan intresse. Skälet är att Säkerhetspolisen behöver känna till att personen redan har haft kontakt med myndigheten och vilka bedömningar som då gjordes. Detta gör sig inte minst gällande i de fall när Säkerhetspolisens kommunikationscentral minutoperativt behöver veta om en person har hört av sig tidigare och i samband därmed direkt kunna göra en initial bedömning av de inkomna uppgifterna.

En bedömning görs minst en gång i halvåret av om personobjekten som registrerats under ”Övrigt” fortfarande behövs och om ändamål finns för behandlingen eller om uppgifterna ska gallras.

En grupp har tillsatts som ska se över om det finns behov av att förtydliga registreringsgrunden och det närmare ändamålet med behandlingen av personobjekt under verksamhetsgrenen ”Övrigt”.

7 NÄMNDENS BEDÖMNING

Säkerhetspolisen har gjort gällande att den aktuella personuppgiftsbehandlingen behövs i dess underrättelseverksamhet för att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet som omfattas av myndighetens uppdrag. De svar som Säkerhetspolisen har lämnat på direkta frågor avseende behovet och relevansen av uppgifterna har dock varit allmänt hållna.

De rättsliga förutsättningarna för att Säkerhetspolisen ska få behandla personuppgifter i sin underrättelseverksamhet anges i 5 kap. 1 § 1 PDL. Det måste finnas ett konkret behov av att utföra behandlingen och detta behov måste svara mot något av de ändamål som anges i paragrafen.⁵ Enligt nämnden måste uppgifterna ha sådan konkretion att de i vart fall vid en generös tolkning kan hänföras till något av de brott som anges i bestämmelsen. Om kravet sätts lägre innebär detta att i stort sett vad som helst skulle kunna registreras med hänvisning till att myndigheten kan behöva uppgifterna sin underrättelseverksamhet. Detta kan rimligen inte ha varit lagstiftarens mening. Vid tolkningen av bestämmelser i PDL måste beaktas att ett av lagens

⁵ A. prop. s. 362.

huvudsyften är att skydda enskilda mot att deras personliga integritet kränks vid polismyndigheternas behandling av personuppgifter.

Säkerhetspolisen har anfört att det i ett inledningsskede kan vara svårt att hänföra en uppgift till ett visst verksamhetsområde. Nämnden har förståelse för denna ståndpunkt. Exempelvis kan det vara svårt att avgöra om uppgifter om att ett skyddsobjekt ska sprängas är att hänföra till verksamhetsområdet terrorism eller författningsskydd. Uppgifter som över huvud taget inte kan hänföras till något av de verksamhetsområdena som anges i 5 kap. 1 § PDL ger emellertid inte Säkerhetspolisen rätt att behandla personuppgifter med stöd den nyss nämnda bestämmelsen.

Som tidigare nämnts är de uppgifter som registrerats beträffande personobjekten allmänt hållna och kan i de flesta fall inte på något konkret vis anses röra Säkerhetspolisens verksamhetsområden. Säkerhetspolisen har till stöd för åtgärden att ändå registrera personuppgifterna hänvisat till en intern manual samt uppgett att uppgifterna behövs för senare bedömningar exempelvis avseende uppgiftslämnares trovärdighet. Enbart den omständigheten att Säkerhetspolisen har behov av att kunna bedöma en uppgiftslämnares trovärdighet eller att en person återkommande kontaktar Säkerhetspolisen kan inte utgöra grund för att registrera personuppgifter med stöd av 5 kap. 1 § PDL om uppgifterna inte rör något av Säkerhetspolisens verksamhetsområden.

Det framgår inte tydligt av de granskade personobjekten hur uppgifterna kan hänföras till något av de ändamål för personuppgiftsbehandling som föreskrivs i 5 kap. 1 § PDL. Inte heller har Säkerhetspolisen på direkta frågor kunnat klargöra detta förhållande. Nämnden finner därför att behandlingen i vart fall beträffande de flesta personobjekten inte har eller har haft stöd i bestämmelserna i 5 kap. 1 § PDL.

Nämnden noterar att hälften av de personobjekt som varit föremål för granskning numera har gallrats. Nämnden utgår från att Säkerhetspolisen för de kvarvarande personobjekten noga överväger förutsättningarna för att bevara dessa i centralregistret. I den mån Säkerhetspolisen bedömer att något av de granskade personobjekten måste finnas kvar, bör det förses med en särskild upplysning om det närmare ändamålet med behandlingen. Med anledning av nämndens bedömning i detta ärende bör Säkerhetspolisen även se över innehållet i den återopade interna manualen.

Avslutningsvis kan påpekas att 5 kap. 3 § PDL (diarieföring m.m.) ofta torde kunna tillämpas då det gäller att behandla uppgifter av här aktuellt slag som

saknar samband med den verksamhet som regleras i 5 kap. 1 § PDL. Då 3 § tillämpas är de särskilda reglerna i 9–13 §§ inte tillämpliga.

Nämnden avser att följa upp vilka åtgärder Säkerhetspolisen vidtar med anledning av detta uttalande.

Sändlista:
Säkerhetspolisen